

M. Lascaris, Bulletin Yougoslave. Extrait de Byzantion, tome V., fasc. 2. (1929—1930). Bruxelles 1930.

Z radostjo moremo konstatirati, da se nahaja med grškimi zgodovinarji, bizantinologi tudi mož, ki dobro govori srbskohrvatski jezik, ki zna čitati staroslovenske spise in srednjeveške jugoslovanske listine. Ta mož je g. Mihajlo Laskaris, rodom z otoka Krfa, ki je izredno delaven pri odkrivanju srednjeveških političnih in kulturnih odnosov izmed Bizanca ter jugoslovanskih držav, posebno Srbije in Bolgarije. Med drugim sestavlja g. Laskaris, ki je profesor na univerzi v Solunu, vsakoletno poročilo o bizantinološkem delovanju med Jugoslovani, kakor nam to izpričuje tudi gori omenjeni »Bulletin Yougoslave«.

N. Županić.

Manica Komanova, Na Gorenjskem je fletno. (Belo-modra knjižnica). Ljubljana 1928.

Pisateljica ni znana med slovenskimi poklicnimi folkloristi in etnologi in zato tudi ne nosi njen gori omenjeni spis pečata brezkrvnosti in dolgočasnosti znanstvenih ali polznanstvenih del. V lahki, poljudni obliki je Manica Komanova opisala šege in navade slovenskega ljudstva na Gorenjskem. Ob tej priliki omenja tudi vraže, ki jih še ni opustil gorenjski kmet. Šege in navade je pisateljica razdelila kronološko pričeniši z novim letom in končujoča s Silvestrovo nočjo.

Sicer je večina šeg in navad, ki so v tej knjižici opisane, poznana in so se mnoge razširile tja doli do Belokrajne, ali dobro je vseeno, da so ponovno zabeležene iz več vzrokov.

Ker je pisateljica brezdovmno zapisala ono kar je sama videla, slišala in sama doživela, so njene stvari pristne in resnične. Te šege in navade še

niso izmrle vsaj do tedaj ne, ko je pisateljica živela doma na kmetih, na Gorenjskem. V koliko so se ohranile in v koliko so se pa spremenile prav do danes, to je zopet drugo vprašanje.

Ker imajo tudi na Dolenjskem, pa verjetno tudi na zapadnem Štajerskem vsebinsko skoraj iste običaje, jih je sedaj lahko primerjati z gorenjskimi in ustanoviti v koliko in v čem se razlikujejo.

Na Gorenjskem in v Belokrajni se mora n. pr. ženin nekako odkupiti, ker je povel iz vasi nevesto na svoj dom. Ali oblika odkupa je različna. Na Gorenjskem n. pr. pridejo fantje iz nevestine vasi na prvi svatbeni večer in zahtevajo pismeno od ženina odkup za nevesto. Pismo se glasno prečita in ženin da za deset, petnajst ali dvajset litrov vina, kakor je že dota, manjša ali večja. S tem denarjem grede fantje v gostilno, kjer jim oštir nalije vino v škaf in priloži korec. Potem ponesejo v spremstvu enega godca škaf v skedenj, kjer nevesto zapijejo in zaplesajo. Tudi pri belokranjskih Poljcih (župnija Podzemelj) se mora nevestina hiša prvi svatbeni večer odkupiti, ali ne tako kakor na Gorenjskem. Pri belokranjskih Poljcih pridejo vaški fantje okolo polnoči v »šeme«, na nevestin dom, na najrazličnejše načine maskirani, pošljejo po svojem vodji pismo naslovljeno na starešino svatbe — ne na ženina — s prošnjo da bi smeli priti na vežo in tam plesati.

Dajo tudi od daleč razumeti, da jim se starešina in svati ne bi baš zamerili, če se jim bi postreglo s piščalci. Na to izide starešina na vežo ter jim dovoli za boravljenje in ples dve ali tri ure z opominom, da ne smejo narediti nikake škode. Potem se začne čvrljenje vina iz barilca, iz katerega vlečejo na noscec (lesena kratka cevka) in razvije se ples na veži. Med nje se pomešajo tudi svati (dekleta),

če prepoznajo svoje fante. Če bi pa starešina odbil »šemam« prošnjo ali jim dal slabo vino, potem prevrnejo vozove in koše pred podom, butajo ob stene hiše in sam starešina je v nevarnosti, da ga »stresejo za žnorice« če bi se prikazal izven hiše. »Boš nas poznal, ako nas še ne poznaš!« mu odhajajoč pretijo.

Manica Komanova piše, da imajo Gorenjci na pustni večer bogato večerjo kot nikoli v letu: juho, govedino, prašičjo pečenko z zeljem, prekajeno svinjino, klobase, krofe, flancate in liter ali dva vina. Belokranjci se tudi pogostijo na pustni dan, ali ne tako bogato kot Gorenjci. Običajna je le masna povitica, špehovka, in pa prekajena svinjska glava s kislim zeljem. Vina je na razpolago po volji.

Tudi na Belem Kranjskem obstoji vraža enaka oni na Gorenjskem, da se bo tisto dekle prvo v vasi omožilo, ki na Veliko soboto prva prinese domov veliko košaro »žegnja« iz cerkve.

Knjižico Manice Komanove »Na Gorenjščem je fletno« bo rada čitala naša šolska mladina in tudi etnografi bodo segli po njej, ker so šege in navade gorenjskega kmeta podane v izvestni celini in živi besedi.

N. Županič.

Izdaje slovenskih narodnih pesmi. Leta 1930. je izšlo nekaj izdaj slovenskih narodnih pesmi v obdelavah za koncert. Med temi sta najbolj omembe vredni dve, in sicer F. Marolta »Petnajst slovenskih ljudskih pesmi po napevih iz O. Devove, J. Kokošarjeve, St. Vrazove zbirke in po lastnih zapisih (za moški zbor, Ljubljana 1930., izdal in založil Akademski pevski zbor v Ljubljani, avtografija J. Blasnika nasl.), in pa N. Štritofa »Šest narodnih pesmi za glas in klavir po napevih iz Vrazove zbirke.« Samozaložba, Ljubljana 1930.

Z obdelavami ljudskih pesmi je tako: Ljudska pesem je sama na sebi, nenakičena in neizumetničena, kakor živi med ljudstvom in kakor jo more »fotografski« natančno ujeti etnograf v svoj fonograf, svojevrsten estetski tvor sam na sebi. Umetna obdelava za meščanske koncerte, priredba za naš ljudsko mnogoglasje, instrumentalna spremljava itd. so stvari, ki svojevrstno estetsko značilnost folklorja do neke meje celo lahko — pačijo in izkrivljajo. Na drugi strani pa ni neplemenito stremljenje, obleči pesem v moderno zunanost jo tako približati meščanskemu okusu in jo na ta način popularizirati.

Z etnografskega stališča seveda, strogo vzeto, nima nobena priredba pravega pomena in če je še tako visoko umetniška.

Ti dve izdaji nas torej zanimata zato, ker prinašata nepopačen melodični in ritmični material ter besedilo nekaterih novih pesmi, ki so bile doslej morda neznane. Oba prirejevalca sta se namreč strogo držala ljudske melodije in sta svoje umetniško delo vršila samo v okviru »spremljave« tako, da sta nepopačeni pesmi le dodala okvir po svojem okusu. Predvsem je zasluga N. Štritofa, da je razvozljal zamotane Vrazove zapiske iz rokopisa in nam tako ohranil šest zanimivih vzhodnjeshtajerskih, nad sto let starih. G. Štritof je razvozljal vse Vrazove zapiske in je obljubil koncept izročiti etnografskemu muzeju. Bilo je to duhomorno delo, ki je zahtevalo silne natančnosti in poznanja ljudske glasbe pa Vrazovih muzikaličnih posebnosti. V ostalem je Štritof vse pesmi »prekomponiral« (komponiral vse kitice), v klavir pa je postavil lastno tolmačenje vsebine teh pesmi. Marolt je v svoji zbirki priredil šest svojih originalnih zapiskov (Kuzkovca, Flosarska, Kangalilejska ohcet, Pisemce, Zagorski zvonovi, V kloster